

27. Рошин С.К. Использование психологии в системе социального контроля капиталистического общества / С.К. Рошин // Психологические проблемы социальной регуляции поведения. – М. : Наука, 1976. – С. 94–117.
28. Саймон Г. Рациональность как процесс и продукт мышления / Г. Саймон // Альманах THESIS. – 1993. – Вып. 3. – С. 16–38.
29. Тихомиров О.К. Замечания рецензента / О.К. Тихомиров // Вестник Моск. ун-та. – Сер. 14. Психология. – 1992. – № 1. – С. 57–63.
30. Траверсе Т.М. Психологія політичного мислення : монографія / Т.М. Траверсе. – К. : Парлам. вид-во, 2015. – 416 с.

31. Хазратова Н.В. Проблема неусвідомлюваного у ставленні особистості до держави / Н.В. Хазратова // Психологія масової політичної свідомості та поведінки / відп. ред. В.О. Васютинський. – К. : "ДОК-К", 1997. – С. 67–81.
32. Хазратова Н.В. Ставлення особистості до влади як психологічний феномен // Н.В. Хазратова, М.М. Гнатко / Наук. студії із соц. та політ. психол. : зб. ст. – Вип. 1(4). – К. : Агропромвидав України, 1999. – С. 27–41.
33. Simon H.A. Human Problem Solvin / H.A. Simon, A. Newell. – N.J. : Prentice Hall, Englewood Cliffs, 1972.

Надійшла до редколегії 21.02.17

Т. Траверсе, д-р психол. наук, доц.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ПОНИМАНИЕ ПОЛИТИЧЕСКИХ ЗАДАЧ В ПРОЦЕССЕ ПОЗНАНИЯ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОГО БЫТИЯ

В статье рассматриваются психологические особенности понимания политической деятельности современным актором, в частности особенности освоения им поликонтекстуальной конкретной политической ситуации. Такая познавательная деятельность зависит от меры включённости актора в политику, сформированности у него процессов решения и понимания политических задач в контексте политического мышления. Речь идёт о критериях понимания как процесса, этапа и результата политического мышления, о взаимосвязи понимания политических ситуаций и знания о них.

Ключевые слова: понимание политической ситуации, политическая деятельность, процесс понимания, результат понимания, политическое мышление, политическая задача.

T. Traverse, Dr.Sc., Assoc. Prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

UNDERSTANDING OF POLITICAL TASKS IN THE COGNITIVE PROCESS OF SOCIO-POLITICAL BEING

The article considers the an understanding the psychological characteristics of political activity by modern actor, in particular the features of polycontextual reclaiming the specific socio-political situation. Socio-political facts are largely the products of social construction. The content of solved political problems is not one and the same for people of different historical epochs and historical conditions. The application of new forms of thinking significantly changes the character of policy subject matter as a activity.

At present assume that the object of policy remains the same. With all these, even well-known structured problems are changeable, their semantic content varies depending on the situation, involved parties and others its components. In the process of policymaking (as most "reasonable" in the context of socio-historical perspective) just values, and thus irrational criterion appears basis of their decision, not an intellectual justification.

Such a cognitive activity depends on the degree of involvement to a policy from forming in actors process of solving political problems and understanding in the context of political thinking. It is about an understanding as the criteria process stage and the result of political thinking, political an understanding of the relationship management and knowledge about them.

Keywords: understanding of the political situation, political activity, the process of understanding, an understanding of the result, political thinking, political problem.

УДК: 007:304.001

Н. Чернуха, д-р пед. наук, проф.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В ІНТЕРКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ: ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

У статті розглянуто соціальні комунікації в інтеркультурному просторі. Подано інформацію про гуманітарну освіту в сучасному суспільстві, виокремлено домінанти її успішного функціонування відповідно до викликів сьогодення. Акцентовано увагу на пріоритетах розвитку сучасної соціальної комунікації.

Ключові слова: соціальна комунікація, інтеркультурний простір, домінанти, пріоритети розвитку, соціум, освітній простір.

У сучасну епоху глобалізації створюються нові ціннісні орієнтири, формуючи полікультурний соціум, визначається структура політичних, соціальних, культурних відносин, що суттєво впливають і на освітні процеси.

У зв'язку з цим значно актуалізуються проблема реформування вищої освіти, викликана інтеграційними явищами, які пов'язані з Болонським процесом. Створюється зовсім новий глобалізований, багатоетнічний та інтеркультурний освітній простір, в якому молода людина ідентифікує себе по відношенню до соціальних вимірів сучасності. І це простежується в просторі освіти, який отримує сьогодні новий дискурс – пошук нової соціальної ідентичності молоді в освітньому просторі. Постає ряд питань, на який потрібно знайти відповіді, по-перше, як вийти на вирішення проблеми самоактуалізування та самореалізування, по-друге, як не загубити свою ідентичність і не розчинити її в полікультурному суспільстві, по-третє, як сформувати інтеркультурну освіту. Саме на ці питання ми і спробуємо відповісти в цій статті.

Проблема формування ідентичності молоді в умовах сучасної вищої освіти є дуже актуальним завданням сьогодення. Актуальність проблеми зумовлена необхідністю адаптації вищої освіти до динамічних змін у сучасному мультикультурному, глобалізованому світі.

Сьогодення покликане формувати спільне бачення соціальних комунікацій як частини культури, а не протистояння та суперечностей. Заради суспільної гармонії Україна наразі переживає нелегкий період розбудови державності на засадах демократичних цінностей і свобод. В цьому процесі надзвичайно важливою є роль усіх видів соціальних комунікацій.

Останніми десятиріччями у вітчизняній та зарубіжній психолого-педагогічній літературі достатньо широко обговорюється проблема зміни освітньої парадигми. Існуючу когнітивно орієнтовану парадигму освіти передбачається змінити на особистісно орієнтовану. Головною умовою таких змін виступає: соціокультурний процес. В умовах розбудови держави, національної школи суттєво

підвищені соціально-педагогічні вимоги до рівня готовності випускників педагогічних навчальних закладів до професійної діяльності. Підходи до розв'язання проблем сучасної педагогічної науки висвітлені в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст. Головною метою сучасної освіти та виховання визначено забезпечення пріоритетності розвитку людини.

У пріоритетному векторі багатьох процесів у сучасному світі знаходиться міжкультурна комунікація, адже наразі народи, нації, етноси, культурні спільноти прагнуть до розуміння, взаємодії, поваги до різних систем цінностей, які не суперечать моральним нормам людства.

Проблема соціокультурного ідентифікування освіти як способу пізнання динаміки процесів об'єднання соціальних і культурних форм функціонування соціуму набуває дедалі більшого значення у наукових дискусіях та практично спрямованих дослідженнях. Окремі аспекти проблеми соціокультурної підготовки майбутніх фахівців висвітлювалися в контексті педагогічних, соціально-філософських робіт з вітчизняної та зарубіжної наукової літератури (М. Бахтин, І. Бех, А. Деркач, О. Сисоєва тощо).

Мета статті – розкрити особливості функціонування соціальних комунікацій в сучасному інтеркультурному просторі.

Зазначимо, суттєво інтенсифікують і трансформують сучасні комунікаційні процеси, співпрацю та контакти на рівні економіки, політики, культури, інформаційної безпеки тощо. Важливим сегментом є взаємодія соціальних інституцій у сучасному соціумі, особливо у освітньому просторі, у процесі професійної підготовки фахівців нової генерації, зокрема, і у сфері соціальних комунікацій.

Соціальна комунікація є основною формою педагогічного процесу, продуктивність якого обумовлюється цілями й цінностями спілкування, прийнятими всіма його суб'єктами за норму індивідуальної поведінки. Розгортається вона у процесі спільної комунікативної діяльності людей (суб'єкт-суб'єктної взаємодії), опосередкованої взаємообміном інформацією, за якої кожен з його учасників засвоює загальнолюдський досвід, суспільні, педагогічні, комунікативні, моральні та інші цінності, знання і способи комунікативної діяльності, виявляє, розкриває і розвиває власні психічні якості, формується як особистість і як суб'єкт комунікації. У цьому сенсі комунікація, комунікативна діяльність є важливими чинниками психічного розвитку людини.

В сфері, яку формує інститут освіти складається культурно-наукова картина світу, за допомогою якої відбувається передача знань та навичок молодому поколінню, де молодь у процесі соціалізації, навчання має змогу почерпнути новий ціннісний набір, людина самоідентифікує себе в суспільстві, ідентифікує в певному соціумі.

Молодь – це потенціальний шар суспільства, який має, з однієї сторони, долучатися до ціннісних надбань науково – культурної картини світу і соціалізуватися за допомогою неї, з іншої сторони, саме студентська молодь має виконати місію трансляції здобутих знань від покоління до покоління. Молодь – свого роду соціальний акумулятор тих трансформацій, які відбуваються в глибинах суспільного життя. Як носій величезного інтелектуального потенціалу, особливих здібностей до творчості, молодь – стимулятор впровадження в практику нових ідей та ініціатив. Сучасні освітні трансформації відбуваються в умовах переходу людства до інформаційного суспільства – суспільства знань.

Одним з основних завдань інституту освіти повинна стати трансформація існуючої традиційної системи вищої освіти, особливо надзвичайної актуальності проблема сталого розвитку освіти набуває в контексті Болонського процесу. Саме сьогодні порушуються питання

адаптації вітчизняної вищої освіти до загальноєвропейського освітньо-науково-культурного простору за умов збереження та розвитку пріоритетів національної системи освіти. Прийшло усвідомлення того, що культура та освіта є найефективнішими чинниками, які здатні не тільки відродити, але і самоідентифікувати націю.

Існує безліч визначень соціальної комунікації. Найчастіше які їх: соціальна комунікація – це передача інформації, ідей, емоцій у вигляді знаків, символів; – це процес, який пов'язує частини соц. систем друг з одним; – це механізм, з якого реалізується влада (влада як спроба визначити поведінку іншої людини). Соціальна комунікація – система безпосередніх чи опосередкованих зв'язків, взаємодій педагога, що реалізуються за допомогою вербальних і невербальних засобів, засобів комп'ютерної комунікації з метою взаємообміну інформацією, моделювання й управління процесом комунікації, регулювання педагогічних відносин.

Соціальна комунікація – це комунікативний процес, який є необхідною передумовою становлення, розвитку та функціонування всіх соціальних систем, саме він забезпечує зв'язок людей та спільнот, уможливорює зв'язок між поколіннями, накопичення і передачу соціального досвіду, його збагачення, поділ праці і обмін його продуктами, організацію спільної прикладної діяльності, трансляцію культури. Саме з допомогою комунікації здійснюється управління, тому вона становить до всього вищезазначеного і соціальний механізм.

Вирізняють декілька тисяч видів соціальної комунікації. За характером аудиторії: міжособистісна (індивідуалізована), спеціалізована (групово), масова. За джерелом повідомлення: офіційна (формальна), неформальна. За каналом передачі: вербальна, невербальна.

Комунікація є складний багатокомпонентний процес. Основними його компонентами є: суб'єкти комунікаційного процесу – відправник і одержувач повідомлення (комунікатор і реципієнт); кошти комунікації – код, використовуваний передачі інформацією знаковою формі (слова, картини, графіки тощо), і навіть канали, якими передається повідомлення (лист, телефон, радіо, телеграф тощо); предмет комунікації (яке – або явище, подія) і який відображає його повідомлення (стаття, радіопередача, телевізійний сюжет тощо); ефекти комунікації – наслідки комунікації, виражені у зміні внутрішнього стану суб'єктів комунікаційного процесу, у стосунках чи їхніх діях.

Соціальна комунікація у свого здійснення вирішує три основних взаємозалежних завдання: інтеграцію окремих індивідів в соціальні групи і спільноті, а їх у єдину і цілісну систему суспільства; внутрішню диференціацію суспільства, складових його груп, спільностей, соціальних організацій корисною і інститутів; відділення і відокремлення нашого суспільства та різних груп, спільностей друг від друга у процесі їх спілкування, і взаємодії, що зумовлює глибшого усвідомлення ними своєї специфіки, до ефективнішого виконання властивих ним функцій.

Стабільний інтеркультурний діалог у сфері соціальних комунікацій, створення міжнародної професійної платформи фахівців галузі соціальних комунікацій, відкрите міжнародне співтовариство фахівців цієї інтенсивної та перспективної галузі є важливим завданням наукової спільноти, громадськості, засобів масової інформації [2].

З огляду на те, що глобалізований світ постійно ускладнюється, є суперечливим, створює різні зони напруження, загострює кризи, прагне пристосуватися до природних, соціальних та фінансових катаклізмів, черговими є виклики для сучасної гуманітарної освіти, зокрема, гуманітарних наук. Багаторічна освітня прак-

тика доводить, що гуманітарна освіта, в основі якої лежить повага до слова, розвиває в людині орієнтир на пізнання, створює умови для формування толерантності, як інтеграційної якості успішної особистості. Аналізуючи освітню практику за останні 10–20 років, дозволимо собі стверджувати, що головною в сучасній гуманітарній освіті є цінність, яка базується на інтеграції у людських відношеннях, як безперервний зв'язок поколінь, як збереження класичних культурних сенсів та створення нових, сучасних.

В історико-педагогічному контексті вищої педагогічної освіти ХХІ ст. діяльність педагогів, вчених та їх орієнтація на діалоговий стиль викладання, на інтеграцію в освіті розглядається як педагогічний факт та об'єкт сучасного науково-теоретичного осмислення. Духовний досвід, основні моральні аспекти освітнього процесу найбільш ефективно передаються не в словах, не в поняттях, не в повчаннях, а насамперед у в способі поведінки, в практиці, в діях, котрі дають змогу займати активну позицію в будь-якому соціумі.

Варто зазначити, в сучасній освітній практиці інтеграційна взаємодія, діалогова позиція педагога, вихователя, наставника, їх активна діяльність саме в інтеграційній площині, стає необхідною умовою успішного професійного становлення майбутнього фахівця та забезпечення впродовж всього життя успішної як професійної, так і життєвої самореалізації, що спонукає до активного розвитку соціальної комунікації.

Аналіз досліджень видатних учених дає можливість виділити домінанти розвитку соціальної комунікації освіти і визначити їх як способи забезпечення успішної самореалізації особистості.

Домінанта перша – підвищення інтересу суспільства, науки до людини привело до актуалізації інтересу до діалогу, тому що підвищення інтересу до людини як суб'єкта пізнання і діяльності викликає стремління до усвідомленого пізнання діалогу, володіння пояснювальною і передбаченою силою сучасної соціальної комунікації.

Домінанта друга – інтеграційні процеси в освіті значно розширили термінологічний зміст поняття "діалог", який дав назву діалоговому стилю у освітньому середовищі ввійшов у тексти педагогічних досліджень. У контексті філософії діалог – це специфічний спосіб реалізації сутності людини, всезагальне визначення гуманітарного спрямування, неподільного його початку; унікальний всеосяжний спосіб існування культури і людини в культурі, ситуація пошуку і смислу цінностей. Важливо відзначити, що саме в атмосфері діалогу відбувається інтенсивний розвиток соціальної комунікації, творення цінностей духовного життя. Отже, в проблематиці освіти діалог розглядається як ціль, результат і зміст освіти, спосіб пізнання дійсності і дидактико-комунікативне середовище, що забезпечує рефлексію і самореалізацію людини, розвиток соціальної комунікації.

Домінанта третя – потреба професійної, загальноосвітньої школи, гімназій та ліцеїв, інших сучасних форм навчання у діалогових формах навчання, діалоговому стилі викладання. Запровадження сучасних педагогічних технологій формує потребу в педагогіці, яка володіє діалогом як необхідним, переконливим та перспективним методом розвитку сучасної комунікативних процесів.

Домінанта четверта – інтеграційний підхід до вивчення діалогу зробив його "ключем", способом становлення толерантності як поваги і прийняття культур різних народів. Діалог відкриває пізнання життя як участь в діалозі зі світом, людьми, самим собою, спонукає кожного до розвитку особливостей соціальної комунікації.

П'ята домінанта пов'язана з розумінням складного впливу на внутрішній світ людини, тому що духовні цін-

ності не можна передати шляхом пояснення, завчання, наказу, строгого контролю, зовнішнього цілепокладання. Вони формуються в житті усвідомленням життєвості, певним вчинком, діючим співпереживанням, відповідальним ставленням до свого покликання, що є неможливим без розвитку соціальної комунікації.

Зазначимо, що картина сучасного світу представлена сьогодні як інтеграційна цілісність, багатомірна, динамічна, метафорична за способом відображення відношень між людиною та світом. Життєва практика постійно переконує в тому, що відношення людини до світу включає в себе не тільки раціонально-логічну, емоційно-ціннісну складову, але й наявність у кожної людини розвитку нової соціальної комунікації.

Одним із найбільш продуктивних шляхів осмислення просторово-часових та сутнісних вимірів життя є інтеграційні процеси в освіті, зверненні передусім до духовних можливостей людини, її морально-етичного та художньо-естетичного розвитку, що є суттєвим і значущим підґрунтям для успішної самореалізації сучасної особистості. Саме інтеграційні процеси в освіті створюють найбільш сприятливі умови для успішної життєвої і професійної самореалізації кожної особистості в сучасному, суперечливому, сповненому трансформаційних змін соціумі.

Усвідомлюючи, що життя – це безперервна причетність людини до навколишнього світу, варто зазначити, що його не можна уявити поза ним. Його здійснення можливе лише завдяки такій причетності як множини певних зв'язків. Саме тому часто говорять про життєву гармонію, інтеграцію, які визначають різнобічний розвиток суб'єкта завдяки переживанню й пізнанню ним світу та орієнтації стосовно поведінки й діяльності в ньому, тобто забезпечення успіху в житті кожної особистості через сучасні засоби соціальної комунікації [3, 16].

Таким чином, звернення до теоретичних та практичних напрацювань дає підстави стверджувати, що саме гуманітарна освіта, діалогова форма навчання, інтеграційні процеси у сучасному освітньому просторі, звернені до духовних можливостей людини, її професійної та життєвої самореалізації, є одним із найпродуктивніших шляхів досягнення просторово-часових і сутнісних вимірів життя, основою формування успішної толерантної особистості, достатньо високого рівня її соціальної активності, успіху в житті та соціальної комунікації.

Відтак, зазначимо, розвиток засобів масової інформації певним чином спричиняє зміни в сучасному соціумі, зокрема в суспільній психології, способі мислення людей. Без сумніву, зазначені зміни в соціумі є важливим чинником створення особистості нового типу, з особливостями психологією та поведінковими реакціями, що мають ідеологічний, політичний вплив на людей, згуртовують їх, спонукають до активних дій заради майбутнього.

Наразі у сучасному соціумі соціальні комунікації, як спосіб обміну між людьми або іншими соціальними суб'єктами, є сумісними знаковими повідомленнями, у яких відображено інформацію, знання, ідеї, емоції тощо, що зумовлено цілою низкою соціально значимих оцінок, конкретних ситуацій, комунікативних сфер і норм спілкування, прийнятих у даному суспільстві.

Зазначене, в свою чергу, дає відповіді на виклики сьогодення. До перспективних напрямів розвитку соціальних комунікацій доцільно віднести наступні: розвиток сучасних комунікативних технологій, що впливають на обсяг і зміст інформації; зростання розуміння важливості інформаційних та комунікативних потоків на рівні держави та органів влади; збільшення числа учасників міжнародного обміну інформацією та участь у соціальних комунікаціях; зростання числа користувачів масової інформації та інформаційних ресурсів, які з'явля-

ються в Інтернет ресурсах і з'єднані у єдиний інформаційний простір; наявність розвитку соціальних мереж як способу соціальних комунікацій; розвиток соціальних комунікацій як соціологічного інструменту для здійснення статистичних та соціальних досліджень; розвиток соціальних комунікацій як виду рекламних комунікацій – мультиплікації цінностей сучасного суспільства тощо.

Список використаних джерел

1. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества / М.М. Бахтин. – М., 1979.
2. Береза Т.А. Поняття інформаційного суспільства, принципи його побудови та складові компоненти / Т.А. Береза // Інформаційне суспільство. Шлях України. – К. : "Відродження" та ПРООН, 2004. – С. 264–273.
3. Бех І.Д. Життя особистості у духовному діапазоні / І.Д. Бех // Рідна школа. – 2009. – Листопад. – К. : Фелікс. – С. 7–17.
4. Буш Г. Диалогика и творчество / Г. Буш. – Рига, 1985.

5. Галицких Е.О. От сердца к сердцу: Мастерские ценностных ориентаций / Е.О. Галицких. – СПб., 2002. – С. 19–29.
6. Гершунский Б.С. Философия образования в XXI веке / Б.С. Гершунский. – М., 1997.
7. Деркач А. Самореализация – основание акмеологического развития / А. Деркач, Э.В. Сайко. – М. : Москов. психол.-социал. ун-т, РАО, 2010.
8. Кільова Г.О. Використання новітніх технологій у системі навчання та виховання студентської молоді / Г.О. Кільова // Освіта Донбасу. – 2011. – № 6(149). – С. 43–49.
9. Сисоєва С.О. Компетентісно зорієнтована вища освіта: формування наукового тезаурусу / С.О. Сисоєва // Компетентісно зорієнтована освіта: якісні виміри: монографія. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – 368 с. – С. 18–45.
10. Учитель и ученик: Возможность диалога и понимания. Т. 2 / Под общ. ред. Л.И. Семиной. – М., 2002.
11. Фромм Э. Гуманистический психоанализ / Э. Фромм. – СПб. : Питер, 2002. – 544 с.

Надійшла до редколегії 18.03.17

Н. Чернуха, д-р пед. наук, проф.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

СОЦИАЛЬНЫЕ КОММУНИКАЦИИ В ИНТЕРКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ: ОТВЕТ НА ВЫЗОВЫ СОВРЕМЕННОСТИ

В статье рассмотрены социальные коммуникации в интеркультурном пространстве. Представлена информация о гуманитарном образовании в современно обществе, выделены доминанты ее успешного функционирования в соответствии с требованиями современности. Акцентировано внимание на приоритетах развития современном социальной коммуникации.

Ключевые слова: социальная коммуникация, интеркультурное пространство, гуманитарное образование, доминанты, приоритеты развития, социум, образовательное пространство.

N. Chernukha, Dr.Sc., Prof.

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

SOCIAL COMMUNICATION IN INTERCULTURAL SPACE: RESPONSE TO ACTUAL CHALLENGES

The study deals social communications in intercultural space. The information is provided about liberal education in the modern society, dominants of its successful functioning is highlighted in accordance with modern requirements. Attention is accented on the priorities of development of the modern social adverse communication.

Keywords: social communication, intercultural space dominants, development priorities, society, educational space.

УДК: 159.923.2

О. Чуйко, д-р психол. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

УПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ОСОБИСТІСНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ В УНІВЕРСИТЕТІ

Стаття розкриває концепцію особистісного становлення фахівців соціономічних професій в період навчання у вищій школі.

Наведено результати емпіричного дослідження, присвячені вивченню особистісних структур студентів спеціальностей "соціальна робота" і "психологія". Результати показують неоднорідний і спонтанний характер формування цінностей, мотивації і особистісної сфери, а також "розрив" між професійним і особистісним розвитком у студентському віці, в якому професійний розвиток переважає над особистісним.

Представлено авторську концепцію (освітня технологія), яка включає чотири етапи особистісного становлення (мотиваційний, діяльнісний, проектний і управлінський). Кожен етап супроводжується змінами в цілях і результатах освіти; змінами в типах професійних практик, в які включаються студенти на кожному етапі (волонтерська, дослідницька, проектна, управлінська); зміною позиції викладача (фасилітатор, наставник, організатор, партнер) у стосунках зі студентами.

Авторська концепція запроваджена у підготовку фахівців з соціальної роботи в університеті.

Ключові слова: особистісне становлення, особистісна зрілість суб'єкта професійної діяльності, рівні становлення особистісної зрілості суб'єкта професійної діяльності, особистісні здатності.

Постановка проблеми. Початок ХХІ ст. ознаменувався радикальними змінами у всіх сферах життєдіяльності людини, обумовивши необхідність нагального вирішення проблеми збереження її психічного та психологічного благополуччя. У зв'язку з цим різко зросла потреба у фахівцях соціономічних спеціальностей (психологів, соціальних працівників, соціальних педагогів тощо), здатних вирішувати проблеми людини на різних рівнях її функціонування. У свою чергу, це спричинило нові виклики і вимоги до змісту підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій, і, відповідно, необхідність перегляду традиційних для вікової та педагогічної психології підхо-

дів щодо закономірностей професійно-особистісного становлення юнацтва в період навчання у вищій школі.

"Парадигмальний зсув" в освіті, на який вказують вітчизняні та зарубіжні дослідники (Г.О. Балл, В.О. Кремень, В.І. Панов, В.А. Попков, Е.А. Ямбург та ін.), актуалізує потребу в переході до практико-орієнтованої освіти у царині соціономічних професій. Ключовою категорією професійної підготовки визнається компетентність, що передбачає оволодіння способами діяльності в умовах реального включення індивіда в сферу практик. Компетентність відрізняється від вузько предметного вміння тим, що проявляється в момент вирішення нових задач; вона включає вміння застосовувати свої